

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Ψυχογλωσσολογία

Ενότητα 8 : Γλώσσα και σκέψη

Χριστίνα Μανουηλίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια
Τμήμα Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοποί ενότητας

- Γλώσσα και σκέψη
- Υπόθεση Sapir-Whorf
- Γλωσσικός ντετερμινισμός
- Γλωσσική σχετικότητα
- Πειραματικά δεδομένα για τη σχέση γλώσσας και νόησης

Γλώσσα και Σκέψη

- “The limits of my language mean the limits of my world” (Wittgenstein, 1921/1961, p. 115)
- “Μάθε μια νέα γλώσσα και απέκτησε μια νέα ψυχή”
(τσέχικη παροιμία)

Ερωτήματα

- Υπάρχει κάποιο είδος σκέψης το οποίο να θεωρείται «φυσικό» από τους ομιλητές της κάθε γλώσσας;
- Εάν ναι, είναι δυνατό κάποιο άτομο να σκέφτεται διαφορετικά από το «φυσικό» τρόπο;
- Πού έχει την αφετηρία του αυτό το είδος σκέψης; Στη γλώσσα; Στην κουλτούρα; Και στα δύο;
- Είναι **υπερτιμημένες** οι διαφορές ανάμεσα σε γλώσσες και πολιτισμούς; Βρίσκουμε **θεμελιώδεις ομοιότητες** στις νοητικές διεργασίες σε άτομα με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο;

Η Υπόθεση των Sapir-Whorf

- **Benjamin Lee Whorf:**
«Η γλώσσα σχηματοποιεί τη σκέψη»
- **Edward Sapir (1921):**
«Οι γλώσσες διαφέρουν ως προς τον τρόπο με τον οποίο δομούν την πραγματικότητα»
- Υπόθεση των Sapir-Whorf

Γλωσσικός Ντετερμινισμός και Γλωσσική Σχετικότητα

- Γλωσσικός Ντετερμινισμός

Μια γλώσσα καθορίζει ορισμένες μη γλωσσικές νοητικές διαδικασίες.

- Η εκμάθηση μιας γλώσσας αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο σκέφτεται ένα άτομο

- Γλωσσική Σχετικότητα

Οι νοητικές διαδικασίες οι οποίες καθορίζονται διαφέρουν από γλώσσα σε γλώσσα

- Ομιλητές διαφορετικών γλωσσών σκέφτονται με διαφορετικό τρόπο

We dissect nature along lines laid down by our native languages. The categories and types that we isolate from the world of phenomena we do not find there because they stare every observer in the face; on the contrary, the world is presented in a kaleidoscopic flux of impressions which has to be organized by our minds—and this means largely by the linguistic systems in our minds. We cut nature up, organize it into concepts, and ascribe significances as we do, largely because we are parties to an agreement to organize it in this way—an agreement that holds throughout our speech community and is codified in the patterns of our language. The agreement is, of course, an implicit and unstated one, BUT ITS TERMS ARE ABSOLUTELY OBLIGATORY; we cannot talk at all except by subscribing to the organization and classification of data which the agreement decrees. (Carroll, 1956, pp. 213–214)

Σημαντικές Έννοιες

- Οι γλώσσες «σχηματοποιούν» την πραγματικότητα με διαφορετικούς τρόπους
- Οι γλωσσικές διαφορές είναι «καλυμμένες» και «υποσυνείδητες»
- Αυτές οι διαφορές επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τον κόσμο

Μερικά παραδείγματα του Whorf : Λεξιλόγιο

- Διαφοροποίηση
- Ο αριθμός των λέξεων σε κάποιο συγκεκριμένο τομέα (χρώματα, πουλιά, φρούτα, κ.λπ.) στο Νοητικό Λεξικό
- Οι γλώσσες διαφέρουν στον τομέα στον οποίο διαφοροποιούνται περισσότερο
- Μεγαλύτερη διαφοροποίηση σχετίζεται με έννοιες οι οποίες έχουν πολιτιστική βαρύτητα

Πουλιά και Χιόνι...

- **Horí:** μια λέξη καλύπτει οτιδήποτε πετάει εκτός από *πουλιά* (ίδια λέξη για έντομα, αεροπλάνα, αερόστατα, κ.λπ.)

We have the same word for falling snow, snow on the ground, snow packed hard like ice, slushy snow, wind-driven flying snow—whatever the situation may be. To an Eskimo, this all-inclusive word would be almost unthinkable; he would say that falling snow, slushy snow, and so on, are sensuously and operationally different, different things to contend with; he uses different words for them and for other kinds of snow. (Carroll, 1956, p. 216)

Πουλιά και Χιόνι...

- **Whorf:** Δεν υπάρχει «φυσικός» τρόπος να σχηματοποιήσουμε την πραγματικότητα: διαφορετικές γλώσσες το κάνουν με διαφορετικό τρόπο.
- Έντονη κριτική (Martin, 1986; Pullum, 1991)
- Το ερώτημα παραμένει: *οδηγούν αυτές οι διαφορές σε διαφορετικό τρόπο σκέψης;*

Whorf: ναι, οδηγούν!

- Thus, around a storage of what are called “**gasoline drums**”, behavior will tend to a certain type, that is, great care will be exercised; while around a storage of what are called “empty gasoline drums”, it will tend to be different – careless, with little repression of smoking or of tossing cigarette stubs about. Yet the “empty” drums are perhaps the most dangerous, since they contain explosive vapor. Physically the situation is hazardous, but the linguistic analysis according to regular analogy must employ the word “empty”, which inevitably suggests lack of hazard (Carroll, 1956, p.135)

Γλωσσικός Ντετερμινισμός: Δύναμη των λέξεων να επηρεάζουν τον κόσμο

Παραδείγματα Γραμματικής

- *Ουσιαστικά vs. Ρήματα*
- *αστραπή, σπίθα;*
- *κατοικώ, επιμένω, συνεχίζω;*

- **Horí:** η *αστραπή* είναι ρήμα.
- **Nootka:** όλες οι λέξεις συμπεριφέρονται ως ρήματα

Σειρά των Όρων ή Μορφολογία;

- Αγγλικά: Y-P-A
- Ελεύθερη σειρά όρων: Σλοβενικά, Ελληνικά, Ισπανικά, κ.λπ.
 - The boy kissed the girl – He kissed the girl
 - Puncu poljubi fant - Puncu poljubi
- Γραμματικό Γένος:
 - *Miza* (θηλ.), *τραπέζι* (ουδ.)
 - *Stol* (αρσ.) *καρέκλα* (θηλ.)

Εγκυρότητα και η έννοια του Μαρκαρισμένου

- Ο Κώστας κόβει τα ξύλα.
- **Wintu**: τρία διαφορετικά κλιτικά μορφήματα εάν ο ομιλητής ήταν παρών στο συμβάν, εάν ήταν απλώς φήμη ή εάν πρόκειται για συνηθισμένο γεγονός (Lee, 1944/1987)
- Οι ομιλητές της Wintu πρέπει να έχουν «συνεχή πρόσβαση σε αποδεικτικά στοιχεία»

Πειραματικά Δεδομένα

- **Πρόβλημα:** πρέπει να εξετάσουμε τη Γλώσσα ανεξάρτητα από τη Νόηση
- **Δύο είδη πειραμάτων:**
 - 1) Εξετάζουν το λεξικό επίπεδο
 - 2) Εξετάζουν το γραμματικό επίπεδο

1) Διαφορές στις γλώσσες

Συγκρίνουμε μια γλώσσα η οποία μαρκάρει γλωσσικά κάποια εννοιολογική διάκριση, η οποία δεν υπάρχει σε άλλες γλώσσες (π.χ. εγκυρότητα)

Συγκρίνουμε δύο γλώσσες οι οποίες μαρκάρουν γλωσσικά την ίδια έννοια με διαφορετικό τρόπο (π.χ. θεματικοί ρόλοι)

2) Διαφορές στον τρόπο σκέψης

- **Συνήθης Σκέψη:** συνήθης τρόπος σκέψης για την αναφορά σε αντικείμενα ή γεγονότα
- **Εξειδικευμένη Σκέψη:** αναφέρεται στις γνωστικές ρουτίνες που περιορίζονται είτε σε ορισμένες υποομάδες μέσα σε έναν πολιτισμό (π.χ. ειδικοί τεχνικοί) ή σε συγκεκριμένους τομείς (συγγένεια ή ασθένεια)

3) Η Γλώσσα καθορίζει τη Σκέψη

Ισχυρή εκδοχή: Η γλώσσα καθορίζει τη νόηση

Οι γλωσσικές κατηγορίες δημιουργούν νοητικές κατηγορίες

Ασθενής εκδοχή: Η γλώσσα επηρεάζει την ευκολία με την οποία πραγματοποιούμε διάφορες νοητικές λειτουργίες.

- «Οι γλώσσες διαφέρουν όχι τόσο ως προς το τι μπορεί να πει κανείς σε αυτές, αλλά μάλλον ως προς το τι είναι σχετικά εύκολο να πει» (Hockett, 1954: 122)

Χρώματα: διαγλωσσικές μελέτες

- **Berlin & Kay (1969)**

- Κάθε γλώσσα έχει ένα μικρό αριθμό βασικών χρωμάτων (π.χ. Μπλε – Πρασινομπλέ)
- Κάθε γλώσσα αντλεί τα βασικά της χρώματα από μια λίστα με 11 ονόματα: άσπρο, μαύρο, κόκκινο, κίτρινο, πράσινο, μπλε, καφέ, μοβ, ροζ, πορτοκαλί, γρι.
- Οι παραπάνω όροι σχηματίζουν μια ιεραρχία, κάποιες γλώσσες έχουν και τα 11 κάποιες άλλες μόνο 2.

Ιεραρχία Χρωμάτων

Άσπρο, Μαύρο

Κόκκινο

Κίτρινο, Πράσινο

Μπλε

Καφέ

Μοβ, Ροζ, Πορτοκαλί, Γκρι

Καθολικός Περιορισμός: Η υπόθεση των Sapir-Whorf
θεωρήθηκε εντελώς αναξιόπιστη

Αρχικές Μελέτες στην αντίληψη των Χρωμάτων: μικρή υποστήριξη στην υπόθεση των Sapir-Whorf

- Heider (1972)
- Rosch (1973)

Δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των ομιλητών διαφορετικών γλωσσών (Αγγλικά vs. Dani-N. Γουινέα) όταν πρόκειται για την αναγνώριση και την ανάκληση βασικών και μη βασικών χρωμάτων

Robertson et al., 2000

- **Berlmo** (Παπούα Ν. Γουινέα): 5 χρωματικοί όροι
- **Βρετανικά Αγγλικά**

Διαφορές τόσο στην αντίληψη όσο & στην ανάκληση των συγκεκριμένων όρων

Ομιλητές από απομονωμένη κοινότητα

Robertson et al., 2005

- Himba (διάλεκτος της Herero – Ναμίμπια) vs. ΒΕ
- Παρόμοια αποτελέσματα

Kay & Regier (2006)

Η διαφωνία για τα χρώματα ίσως είναι παραπλανητική

- Είναι η ονομασία χρωμάτων σε διάφορες γλώσσες σε μεγάλο βαθμό θέμα της αυθαίρετης γλωσσικής σύμβασης;
- Ευθύνονται οι διαγλωσσικές διαφορές στην κατονομασία χρωμάτων για διαφορές στη γνώση/αντίληψη των χρωμάτων;
 - Πώς θα απαντούσε ένας «σχετικιστής»;
 - Πώς ένας «καθολικιστής»;
 - Πώς θα απαντούσατε εσείς;

Περίληψη

- Υπό ορισμένες συνθήκες, ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε και ανακαλούμε τα χρώματα σχετίζεται με τους γλωσσικούς όρους που χρησιμοποιούμε για να αναφερθούμε σε αυτά

> υποστήριξη για την αδύναμη εκδοχή της γλωσσικής σχετικότητας

Αριθμοί (1/2)

- Είναι δυνατόν οι μορφολογικές διαφορές μεταξύ ασιατικών γλωσσών (Κινέζικα, Κορεάτικα, Γιαπωνέζικα) και Αγγλικών στη δήλωση του αριθμού να επηρεάσουν την αντίληψη της έννοιας του αριθμού από τα παιδιά και, τελικά, τις μαθηματικές τους επιδόσεις;

Πώς δηλώνουν οι διάφορες γλώσσες τους αριθμούς;

Αριθμοί (2/2)

- **Αγγλικά:**

11, 12 δεν σχετίζονται με 1 & 2

13-19: το όνομα της δεκάδας ακολουθεί το όνομα της μονάδας (seven-teen)

20-99: το όνομα της δεκάδας προηγείται του ονόματος της μονάδας (twenty-seven)

- **Κινέζικα:**

11-99: το όνομα της δεκάδας προηγείται του ονόματος της μονάδας

(18 = δέκα οκτώ, 35 = τρία δέκα οκτώ)

Είναι η κατάκτηση των αριθμών πιο εύκολη για τα παιδιά που μιλούν ασιατικές γλώσσες;

- Miura (1987): μελέτη σε πρωτοετείς φοιτητές από τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία
Δοκιμασία: Σχηματίστε αριθμούς χρησιμοποιώντας **κύβους με διαφορετική αριθμητική αξία**.
Ιάπωνες: κανονική προσέγγιση
- Miller et al. (1995): Παιδιά με Γ1 τα Κινέζικα μετράνε πιο εύκολα από το 11 έως 99 σε σύγκριση με τα αγγλόφωνα παιδιά

Διαφορές στις μαθηματικές επιδόσεις παιδιών με Γ1 ασιατικές γλώσσες και παιδιών με Γ1 τα Αγγλικά

- Ellis & Hennelly (1980)
- Stevenson, Lee & Stigler (1986)
- Miller, Smith, Zhu, & Zhang (1995)
- Fuson, Smith & Lo Cicero (1997)

«Ο τρόπος με τον οποίο οι γλώσσες αντιπροσωπεύουν τους αριθμούς επηρεάζει τη μαθηματική σκέψη»

Η επίδραση της Γραμματικής στη Νόηση

- Bloom (1981): Πώς αιτιολογούν οι Κινέζοι και πώς οι Άγγλοι;
- **Αντίθετο του πραγματικού:** ικανότητα να κατανοούμε ένα γεγονός το οποίο δεν είναι αληθές

+ Έννοια Μη Πραγματικού στα Αγγλικά

- Έννοια Μη Πραγματικού στα Κινέζικα

- *If John had come earlier, they would have arrived at the movies on time*
- If the Hong Kong government were to pass a law requiring that all citizens born outside of HK make weekly reports of their activities to the police, how would you react?
- “un-natural”, “un-Chinese”, “western”

Αντίθετο του πραγματικού στα Κινέζικα

- If I were the US president, then I would think before I speak
- Αγγλικά: αντίθετο του πραγματικού
- Κινέζικα: 1. συνεπαγωγή (αν A, τότε B)
2. μη πραγματικό (γνωρίζω ότι το A δεν είναι αληθές αλλά εάν ήταν, τότε θα ήταν και το B)

Γραμματική Έκφραση Αντικειμένων και Ουσιών

- Μετρήσιμα – Μη Μετρήσιμα Ουσιαστικά
- *καρέκλα, κρεβάτι, τραπέζι vs. αέρας, νερό, ζάχαρη, άμμος, λάσπη*
- Ιαπωνικά: όλα τα άψυχα ουσιαστικά είναι μη μετρήσιμα
- **Ερώτηση:** Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στη *λάσπη* και την *πέτρα* για παιδιά που είναι στο προγλωσσικό στάδιο; Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα σε παιδιά που μαθαίνουν τα Αγγλικά και σε παιδιά που μαθαίνουν τα Ιαπωνικά;

Soja, Carey, Spelke (1991)

- Δίδαξαν σε 2-χρονα παιδιά νεολογισμούς για να δηλώσουν είτε στερεά αντικείμενα είτε μη-στερεές ουσίες
- “this is my *blicket*”: χάλκινο αντικείμενο σε σχήμα “T”
- “this is my *stad*”: “ζελέ”
- Τα παιδιά μπορούσαν να αντιληφθούν τη διαφορά μεταξύ αντικειμένου και ουσίας, πριν κατακτήσουν τη γραμματική διάκριση
- Προ-γλωσσική διάκριση, πιθανότατα έμφυτη

Lucy (1992) (1/2)

- **Yucatec Mayan** (NA Μεξικό): έμψυχο, διακριτότητα
dog: +έμψυχο
shovel: -έμψυχο, +διακριτό
mud: -έμψυχο, -διακριτό

Πληθυντικός:

Mayan: ποτέ σε –έμψυχα

English: ποτέ σε –διακριτά

Lucy (1992) (2/2)

Υπόθεση:

Αγγλικά > μεγαλύτερη σημασία στο *σχήμα*

Yucatec > μεγαλύτερη σημασία στην *ουσία*

Δοκιμασία: από τα παρακάτω αντικείμενα, δήλωσε τα δύο τα οποία έχουν μεγαλύτερες ομοιότητες

Cardboard box, plastic box, piece of cardboard

Το μαρκάρισμα του Γένους

- **Borodinsky et al (2003)**
- *Κλειδί* (Γερ.-αρσ. – Ισπ.-θηλ.)
- *Γέφυρα* (Γερ.-θηλ. – Ισπ.-αρσ.)

Τι σημαίνουν αυτά τα αποτελέσματα;

- Η υπόθεση Sapir-Whorf απολαμβάνει σαφώς μια αναζωπύρωση
- Ενώ προγενέστερες μελέτες είχαν αρνητικά ή αμφίβολα συμπεράσματα, πιο πρόσφατες μελέτες φαίνεται να υποστηρίζουν την έννοια της γλωσσικής σχετικότητας
 - Ορθότερη μεθοδολογία
 - Σαφέστερα Γλωσσικά Ερεθίσματα

Συμπέρασμα (1/2)

- Κανείς δεν πιστεύει την ισχυρή εκδοχή της υπόθεσης Whorf, ότι η γλώσσα καθορίζει έναν τρόπο σκέψης που δεν μπορεί να επιτευχθεί με οποιοδήποτε άλλο τρόπο
- Η γλώσσα είναι ένας από τους πολλούς παράγοντες που επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο σκέφτονται τα παιδιά και οι ενήλικες
- Παρ 'όλα αυτά, μελέτες δείχνουν ότι πρέπει να πάρουμε στα σοβαρά την ιδέα ότι η γλώσσα προσδίδει έναν τρόπο σκέψης ή έναν τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τον κόσμο

Συμπέρασμα (2/2)

- Το εγχειρίδιο της American Psychological Association για το στυλ δημοσίευσης προωθεί την κατάργηση της ανδροκρατικής γλώσσας
- Με βάση αυτά που ακούσατε σήμερα, πιστεύετε ότι η μείωση της σεξιστικής γλώσσας θα επηρεάσει τις σκέψεις ή τις συμπεριφορές των ατόμων που ακολουθούν αυτά τα πρότυπα;

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Χριστίνα
Μανουηλίδου.«Ψυχογλωσσολογία. Εισαγωγή στην
Ψυχογλωσσολογία». Έκδοση: 1.0. Πάτρα,
2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<https://eclass.upatras.gr/modules/document/document.php?course=LIT1900>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:
Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Διαφάνεια 3: Wittgenstein, L. (1921). 1961. *Tractatus logico-philosophicus*.

Διαφάνεια 5: Sapir, E. (1967). *Le langage*. Payot.

Εικόνες από: <http://ling.yale.edu/history/edward-sapir>

Διαφάνεια 10, 12: Carroll, J. B. (1956). Language, Thought, and Reality: Selected Writings of Benjamin Lee Whorf.

Διαφάνεια 11: Lillo-Martin, D. (1986). Two kinds of null arguments in American Sign Language. *Natural Language & Linguistic Theory*, 4(4), 415-444.

Pullum, G. K. (1991). *The great Eskimo vocabulary hoax and other irreverent essays on the study of language*. University of Chicago Press.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:
Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Διαφάνεια 19: Hockett, C. F. (1954). Two Models of Grammatical Description. *Morphology: Critical Concepts in Linguistics*, 1, 110-138.

Διαφάνεια 20: Berlin, B., & Kay, P. (1969). *Basic color terms*.

Διαφάνεια 22: Heider, E. R., & Olivier, D. C. (1972). The structure of the color space in naming and memory for two languages. *Cognitive Psychology*, 3(2), 337-354.

Rosch, E.H. (1973). "Natural categories". *Cognitive Psychology*, 4 (3): 328–50.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Διαφάνεια 23, 24: Roberson, D., Davies, I., and Davidoff, J. (2000). Color categories are not universal: replications and new evidence from a stone-age culture. *Journal of Experimental Psychology: General*, 129(3):369--398.

Διαφάνεια 29, 30: Miura, I. T. (1987). Mathematics achievement as a function of language. *Journal of Educational Psychology*, 79, 79-82.

Miller, J. F., Sedey, A. L., & Miolo, G. (1995). Validity of parent report measures of vocabulary development for children with Down syndrome. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 38(5), 1037-1044.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Διαφάνεια 30: Fuson, K. C., Smith, S. T., & Lo Cicero, A. M. (1997). Supporting Latino first graders' ten-structured thinking in urban classrooms. *Journal for Research in Mathematics Education*, 738-766.

Ellis, N. C., & Hennelly, R. A. (1980). A bilingual word-length effect: Implications for intelligence testing and the relative ease of mental calculation in Welsh and English. *British Journal of Psychology*, 71(1), 43-51.

Stevenson, H. W., Lee, S. Y., & Stigler, J. W. (1986). Mathematics achievement of Chinese, Japanese, and American children. *Science*, 231(4739), 693-699.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:
Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Διαφάνεια 31: Bloom, B. S. (1981). *All our children learning: A primer for parents, teachers, and other educators*. New York: McGraw-Hill.

Διαφάνεια 35: Soja, N. N., Carey, S., & Spelke, E. S. (1991). Ontological categories guide young children's inductions of word meaning: Object terms and substance terms. *Cognition*, 38(2), 179-211.

Διαφάνεια 36, 37: Lucy, J. (1992). *Language diversity and thought: A reformulation of the linguistic relativity hypothesis*. Cambridge University Press.

Διαφάνεια 38: Boroditsky, L.; Schmidt, L.; Phillips, W. (2003), "Sex, syntax, and semantics", in Gentner, D.; Goldin-Meadow, S., *Language in mind: Advances in the study of language and thought*, Cambridge, MA: MIT Press, pp. 61–80